

ROBERT CALVET

ISTORIA SAMURAILOR

Traducere din limba franceză și note:

VALENTIN PROTOPOPESCU

EDITURA HERALD
București

CUPRINS

INTRODUCERE	5
PRIMA PARTE	
SAMURAII ÎN ISTORIE	
CAP.1: AMURGUL EPOCII HEIAN ȘI CLANURILE MILITARE PROVINCIALE (1156-1185)	11
Împăratul-copil Antoku, victimă a războiului dintre clanuri	11
Jocuri de măști și ierarhizarea puterii la curtea imperială	14
Ascensiunea de neoprit a clanurilor provinciale	16
Capitala și provinciile: două universuri ireconciliabile	17
Originea puterii clanurilor Taira și Minamoto	19
Declinul clanului Taira și afirmarea lui Minamoto Yoritomo	21
CAP.2: UN NOU TIP DE GUVERNARE: SHŌGUNATUL DE LA KAMAKURA (1232-1336)	24
Instituirea guvernării militare de către Minamoto Yoritomo	24
Instituirea unei noi administrații	26
Consolidarea bakufu sub regenții Hōjō	30
Încercările de invazie mongolă la sfârșitul veacului al XIII-lea	36
Îndatorarea și nemulțumirea vasalilor	41
CAP.3: DECLINUL PERIOADEI KAMAKURA ȘI NOUL SHŌGUNAT LA KYŌTO: ERA MUROMACHI (1336-1467)	45
Încercarea de restaurație imperială a lui Go-Daigo	45
Ascensiunea de neoprit a clanului Ashikaga	48
Centralizare, zen și estetism sub noul shōgunat	50
Dificila coexistență a celor două curți imperiale	53
Reforme structurale și dificultăți în vremea primilor shōguni Ashikaga	57
Relansarea comerțului și mutațiile sociale	59
CAP.4: RĂZBOAIELE CIVILE ARUNCĂ ARHIPELAGUL NIPON ÎN HAOS (1467-1573)	62
Disoluția politică a shōgunatului	62

<i>Declinul shōgunatului la sfârșitul războaielor epocii Ōnin (1467-1477)</i>	64
<i>Creștere economică și urbană în provincii</i>	66
<i>Epoca „Regatelor combatante” (1477-1573)</i>	70
CAP.5: CALEA SPRE O NOUĂ UNIFICARE (1573-1600)	73
<i>Succesele militare ale primului unificator, Oda Nobunaga</i>	73
<i>Nobunaga se impune în fața shōgunatului de la Kyōto</i>	76
<i>Toyotomi Hideyoshi elimină opoziția politică</i>	79
<i>Întărirea controlului social și stricta redefinire a claselor</i>	82
<i>Încercările de invadare a Coreei</i>	85
CAP.6: DIN SECOLUL AL XVII-LEA PÂNĂ ÎN SECOLUL AL XIX-LEA, UN NOU SHŌGUNAT: CEL AL CLANULUI TOKUGAWA	88
<i>Tokugawa Ieyasu, întemeietorul unui nou shōgunat</i>	88
<i>Reorganizarea înfăptuită de Ieyasu</i>	89
<i>Consolidarea regimului sub primii shōguni Tokugawa</i>	93
<i>Exploatarea resurselor țării</i>	99
<i>Progresul tehnic și creșterea cererii</i>	100
<i>Un model de gestiune administrativă și economică</i>	102
CONCLUZIE: STABILITATEA, MOTORUL UNEI BULVERSĂRI ECONOMICE ȘI CULTURALE	104
<i>Ameliorarea infrastructurilor și modernitatea</i>	104
<i>Edo, capitala culturii de masă</i>	106
<i>Samuraiul din Edo: de la războinic la administrator</i>	107

PARTEA A DOUA

VIAȚA ȘI MOARTEA SAMURAIULUI

CAP.7: SAMURAIUL ÎN SOCIETATE	111
<i>Categoriile sociale în societatea japoneză</i>	111
<i>Separarea claselor</i>	121
<i>Dezvoltarea culturală din epoca Muromachi</i>	128
<i>Tinerețea și trecerea la vârsta adultă a samuraiului</i>	135
<i>Sexualitatea: nanshoku și geisha</i>	138
<i>Sankin-kōtai și gonin-gumi: supravegherea tuturor</i>	147
<i>Sakoku („țara închisă”) și interzicerea creștinismului</i>	151

CAP.8: ARMELE SAMURAILOR ȘI TACTICA LOR MILITARĂ	156
<i>Epoca arcurilor</i>	156
<i>Epoca sabiei</i>	158
<i>Fabricarea săbiilor</i>	161
<i>Diferite tipuri de săbii</i>	164
<i>Celelalte arme ale războinicilor japonezi</i>	166
<i>Evoluția tacticii și a strategiei</i>	169
CAP.9: CASTELELE JAPONEZE FORTIFICATE	174
<i>Primele castele și fortărețe de la munte</i>	174
<i>Castelele de la câmpie</i>	176
<i>Evoluția castelului fortificat japonez</i>	179
CAP.10: CODUL ONOAREI: BUSHIDŌ	185
<i>Bushidō și neoconfucianism</i>	185
<i>Bushidō și religia</i>	189
<i>Câteva texte reprezentative pentru spiritul samuraiului</i>	198
CAP.11: SEPPUKU: MOARTEA RITUALIZATĂ	202
<i>O ceremonie foarte codificată</i>	202
<i>Sinucidere rituală și simțul onoarei</i>	206
CAP.12: SAMURAIUL ȘI ARTELE MARȚIALE	212
<i>Originea controversată a artelor marțiale</i>	212
<i>Diverse stiluri</i>	217
CONCLUZIE: FEUDALITATE JAPONEZĂ ȘI FEUDALITATE EUROPEANĂ	221

PARTEA A TREIA SAMURAII IDEALI

CAP.13: MIYAMOTO MUSASHI, SAMURAIUL LEGENDAR	225
CAP.14: CEI PATRUZECI ȘI ȘAPTE DE RŌNINI DIN AKŌ	228
CAP.15: ULTIMELE ZVÂCNIRI ALE CLASEI MILITARE ÎN MOMENTUL INSTAURĂRII EPOCI MEIJI	232
CAP.16: „SAMURAIZAREA” SOCIETĂȚII ȘI MILITARISM ÎN JAPONIA ANILOR 1930	241

CAP.17: RŌNIN ȘI YAKUZA: CODUL ONOAREI	
ȘI „SOCIETĂȚI ONORABILE”	247
<i>Istoria mafiei japoneze</i>	247
<i>Particularitățile yakuzei</i>	251
CAP.18: NINJA, SAMURAIUL DIN UMBRĂ	253
<i>Sohei și originile ninja</i>	253
<i>Organizarea și activitățile clanurilor ninja</i>	259
<i>Armele folosite de ninja</i>	261
CAP.19: SAMURAIUL ÎN ARTE ȘI LITERATURĂ	268
Samuraiul în literatură	268
<i>Samuraiul în cinema</i>	273

LISTA SHŌGUNILOR

SHŌGUNATUL ASHIKAGA	284
SHŌGUNATUL TOKUGAWA	285
GLOSAR	287
CRONOLOGIE	291
REFERINȚE BIBLIOGRAFICE	296

INTRODUCERE

Samuraiul rămâne o figură centrală a istoriei Japoniei, nenumărate fiind cărțile și filmele în care acesta apare. Dar dincolo de miturile și legendele ce îi sunt consacrate, samuraiul este un personaj în carne și oase, care a marcat istoria Japoniei. Vreme de mai multe veacuri, insulele nipone au fost efectiv împărțite în funcție de puterea deținută de marile clanuri familiale, clanuri slujite de numeroși războinici.

Limba japoneză are la bază ideogramele de origine chineză. În japoneză există mai multe combinații de ideograme folosite pentru a scrie cuvinte ce pot fi traduse prin expresia „profesionist al războiului”. Încă din vechime, în limba niponă existau termeni care îl desemnau pe războinic, precum *tsuwamano* sau *mononofu*, în timp ce alte sintagme și-au făcut apariția ulterior, așa cum sunt *buke* (membru al castelului militar) sau *musa* (războinic profesionist și membru al corpului de gardă). Toate aceste cuvinte au fost înlocuite cu termenii *samurai* și *bushi*, care devin mai mult sau mai puțin sinonimi pe la sfârșitul secolului al XII-lea. La origine, samuraiul nu era de fapt decât un rang în rândul luptătorilor; în limba japoneză, cuvântul se pronunța mai întâi *saburau* ori *saburai* și este întâlnit prima oară într-un poem din celebra antologie intitulată *Kokinshō*¹. Abia în veacurile XVI-XVII termenul ajunge

¹ *Kokin wakashō* sau *Kokinshō* este o culegere de 1111 *waka* (poeme cu formă variabilă, ținute la mare cinste până în zorii epocii Heian) realizată în anul 905 d.Hr., la porunca împăratului Daigo, pentru a ilustra originalitatea și autenticitatea literaturii nipone în raport cu modelul chinez. Temele acestei culgeri lirice sunt melancolia, alinarea durerii pricinuite de moartea celor

să fie pronunțat într-o manieră modernă. Cuvântul *bushi* este utilizat prima oară în *Shoku Nihongi*² și este atestat ca atare în anul 721 d.Hr. Dacă sintagma *bushi* descrie clasa războinicilor, la începuturi termenul „samurai” îi desemna pe „cei care slujeau” un senior sau escortau un nobil. Prin urmare, acești indivizi aflați în așteptarea înnobilării erau un fel de cavaleri. Cuvântul „samurai” ajunge astfel să denumească nobilii de la curte și membrii gărzii care îl apăra pe împărat. Pe scurt, termenul cel mai folosit în Japonia era *bushi*, dar occidentalii au preferat cuvântul „samurai”.

Încă din epoca Yamato (300 d.Hr.) se constituiseră în Japonia grupuri înarmate aflate în slujba marilor familii care conduceau în acea vreme centrul țării, acele *uji* cu structură de clan. Aceste clanuri care își disputau supremația se sprijineau pe războinici pentru a-și apăra teritoriile și poziția socială. Japonia, sau cel puțin zona sa centrală, se afla pe atunci sub autoritatea imperială. Un anumit clan, cel al familiei Mononobe, care fusese însărcinat să conducă armata imperială, se ocupa și cu recrutarea celor mai eficienți războinici. În perioada Nara (710-794), legile date de prințul Shōtoku Taishi instituiau obligativitatea ridicării la arme a țăranilor atunci când intere-

dragi, iubirea, trecerea anotimpurilor, călătoria, despărțirea de partenerul de viață etc. Scopul realizării acestei culegeri a vizat transformarea literaturii într-o modalitate de a sensibiliza într-o manieră cât mai simplă și esențială spiritul omului și de a-l familiariza cu savurarea frumosului. Compilatorii textelor care dau substanță lucrării sunt literații Ki no Tsurayuki, Ki no Tomonori, Ōshikōshi no Mitsune și Mibu no Tadamine, iar *Kokin wakashō* trece drept un monument al liricii japoneze din toate timpurile.

² *Shoku Nihongi* sau *Urmarea cronicilor japoneze* este un text care ilustrează efortul de a configura prin ordin imperial o istorie a poporului nipon. Redactarea sa a luat sfârșit în 797 d.Hr., fiind cea de-a doua parte a seriei intitulate Șase istorii naționale. *Shoku Nihongi* este precedată de *Nihon Shōki* și urmată de *Nihon Kōki*, fiind scrisă de Sugano no Mamichi și Fujiwara no Tsuginawa. Scriere de mare întindere, cuprinzând 40 de volume, *Shoku Nihongi* este redactată în stilul kanbun, o formă japonizată a chinezei clasice.

sul național o cerea, aducând întrucâtva cu modelul oferit de China. În marea și respectata țară vecină, organizarea armatei pe bază de înrolare era realizată de marile familii, iar armata se afla sub comanda directă a împăratului. Dar acest model a fost prost adaptat la realitatea japoneză; acești războinici (numiți *sakimori*, adică „apărători”) erau obligați să se întrețină singuri și de aceea dezertau frecvent, preferând să contribuie la menținerea armatei prin plata unei taxe. Modelul militar al conscripției este desființat în anul 721 de Fujiwara Nakamaro, conducătorul clanului dominant în cadrul curții imperiale. Atunci își fac apariția războinicii profesioniști, care își pun armele în slujba nobilimii imperiale și a marilor familii.

Casta războinicilor este creată oficial în anul 1185, în același timp cu instituirea unui guvern de tip militar, numit shōgūnat. Timp de câteva veacuri, după cum vom vedea pe parcursul acestei cărți, Japonia va fi din ce în ce mai influențată – și chiar condusă – de aceste clanuri militare, pe temeiul unui sistem care amintește în anumite aspecte de feudalitatea europeană a Evului Mediu³. În secolul al XV-lea, o foarte accentuată instabilitate

³ Unii istorici au comparat ordinul cavaleresc european cu această castă militară japoneză reprezentată de samurai. Comparația este oarecum îndreptățită, însă fără a se susține integral, căci există și diferențe notabile între cavalerii cruciați occidentali și războinicii clanurilor nipone. Și unii, și alții aveau ca obligație esențială să dețină o excelentă știință a mănuirii armelor, să se dovedească fideli seniorului și să nu arate frică pe câmpul de bătaie. Și cavalerii, și samurarii trebuiau să evite huzurul, vădind demnitate și un simț deosebit al propriei onorabilități. Pe de altă parte, seniorul lor avea obligația de a-i întreține și de a le asigura armamentul și furniturile militare. Samuraiilor le erau străine avântul religios și cultul femeii, două constante ale cavalerismului european. Războinicii niponi aveau drept crez absolut supunerea și devotamentul față de *daimyō*, în timp ce cavalerii apuseni erau legați prin obligație contractuală de seniorul lor. Dacă în Europa moștenirea averii și a statutului cavalerului revenea fiului cel mare, samuraiul își putea dezmoșteni succesorul, urmând a-l numi prin elecțiune personală din rândul celorlalți fii, nepoți sau gineri. Mai mult, în Occident exista instituția prizonieratului de război și a răscumpărării libertății prin plata unei sume, iar mila față de adversar era ținută la mare cinste, fiind printre

te a sfârșit prin a mina acest sistem. Pentru a pune capăt acelor vremuri tulburi din istoria țării, în locul conducerii asigurate de clanurile războinice unificatorii Japoniei instaurează un sistem de caste extrem de rigid. Evenimentul are loc la începutul epocii Edo (1603-1868). Odată cu instaurarea păcii naționale prin acțiunea primilor shōguni din familia Tokugawa⁴, *bushi* își pierde rolul de luptători și devin agenți ai puterii centrale; ei se transformă ulterior într-un fel de dregători mențiți să se ocupe de ordinea publică, dar și de funcționari însărcinați cu gestionarea administrativă și financiară a treburilor statutului. În acea perioadă, termenul *bushi* este înlocuit definitiv cu cel de „samurai”, pentru a descrie mai precis această aristocrație militară care nu se mai confruntă cu războaie.

Ținând seama de toate aceste aspecte, interesul nostru va viza cu precădere perioada cuprinsă între 1185 și 1603, adică acel interval cronologic în care războinicii ajung să constituie coloana vertebrală a societății nipone.⁵

virtuțile creștine de căpătâi. În Japonia, a fi prins pe câmpul de bătaie era o imensă dezonoare, fiind preferabil suicidul ritualic de tip *seppuku* (gest cunoscut în Europa sub denumirea de *harakiri*).

⁴ Clanul Tokugawa a jucat un rol deosebit de important în istoria medievală a Japoniei, fiind cel care a dat liderii militari și administrativi vreme de câteva veacuri, între epocile Sengoku și Meiji. Cincisprezece șōguni din familia Tokugawa au stăpânit și guvernat Imperiul cu mână de fier. Legenda povestește că familia Tokugawa se trage din spița împăratului Seiwa (850-880 d.Hr.), fiind o ramură a clanului Minamoto numită Nitta. În anul 1202 Minamoto no Yoshishige a fost primul care a luat numele de Nitta. Cel mai cunoscut șōgun din clan a fost Tokugawa Ieyasu (1543-1616). Acesta s-a dovedit un mare strateg militar și o personalitate politică de prim rang, fiind un vizionar autentic și un maestru al jocurilor de culise de la Palatul Imperial. Tokugawa Ieyasu este considerat de istorici cel de-al treilea unificator al Japoniei din epoca Sengoku, după Oda Nobunaga și Toyotomi Hideyoshi.

⁵ Pe parcursul acestui studiu, fonetica limbii japoneze a fost respectată, chiar cu riscul de a contrazice uzanțele ortografice în vigoare. De asemenea, obiceiul conform căruia termenii japonezi nu primesc marca pluralului a fost respectat. Numele de persoane au fost transcrise în maniera niponă, numele de familie precedând prenumele persoanei.

PRIMA PARTE

SAMURAII ÎN ISTORIE

CAPITOLUL I

AMURGUL EPOCII HEIAN ȘI CLANURILE MILITARE PROVINCIALE (1156-1185)

Împăratul-copil Antoku, victimă a războiului dintre clanuri

La 25 aprilie 1185, în locul numit Dan no Ura, aproape 1400 de corăbii de război se înghesuie în strâmtoarea Shimonoseki, în sudul uneia dintre cele patru mari insule nipone, Honshū. Este vorba despre flotele celor două mari clanuri războinice, Taira (sau Heike) și Minamoto (sau Genji), care se vor înfrunta vreme de mai multe ceasuri.

Aceste nave de război japoneze sunt construite după modelul chinez: ele beneficiază de o platformă înălțată protejată de flancuri din lemn, care servește deopotrivă ca post de comandă și ca lăcaș pentru tirul arcașilor. Începutul bătăliei constă de fapt în salve de săgeți schimbate între arcașii celor două tabere, în timp ce flotele dușmane înaintează în ordine de bătaie. Cei din familia Taira nu pot opune celor 850 de nave ale clanului Minamoto decât 500 de corăbii. În ciuda inferiorității numerice, războinicii Taira posedă o mai amplă experiență a luptei pe mare și cunosc mai bine condițiile locale, în special tăria curenților marini și a mareelor. Pe scurt, ei au o mai bună

experiență a mării, câștigată datorită legăturilor comerciale întreținute cu China și a numeroaselor călătorii întreprinse pe continent. Pentru a compensa handicapul lipsei de experiență, de care sunt deplin conștienți, războinicii clanului Minamoto au reușit să se alieze cu numeroși seniori locali din Honshū și Kyūshū, regiunile maritime ale Japoniei, atrăgând sub flamurile lor și marinari cu experiență în navigarea pe Marea Interioară.

Încă de începutul luptelor, clanul Taira și-a dispersat flota în trei flotile, în vreme ce dușmanul atacă în forță, încercând să profite de avantajul său numeric. Foarte curând însă, superioritatea tactică a războinicilor Taira își spune cuvântul: ei profită de tăria curenților marini și folosesc cu succes tirul arcașilor împotriva inamicilor Minamoto, năzuind să încercuiască navele adversarilor. La fel ca primele confruntări navale ale istoriei, și aceasta, din strâmtoarea Shimonoseki, diferă foarte puțin de bătăliile terestre, cu care soldații sunt atât de obișnuiți. Fiecare corabie încercuită este luată cu asalt, iar pe punte lupta navală lasă loc înfruntărilor cu sabia, corp la corp.

Doar că în curând curenții marini își schimbă forța și direcția, devenind defavorabili flotei clanului Taira. Minamoto Yoshitsune, liderul militar care conduce flota Genji, își recapătă avantajul inițial și îl înfrânge pe generalul inamic, Taguchi Shigeyoshi. Luat prizonier, acesta din urmă dezvăluie pe ce navă se găsește împăratul Antoku, un copil de doar zece ani. Soldații clanului Minamoto își concentrează atenția și forțele asupra navei-amiral, acoperind-o de săgeți. Imobilizată ca urmare a numeroaselor victime făcute de arcașii adverși în rândul vâslașilor, corabia devine în scurt timp o pradă ușoară.

Văzând că norocul îi părăsește, războinicii Taira preferă să aleagă o moarte onorabilă și demnă, prin sinucidere, mai degrabă decât să cadă în mâna dușmanilor. Printre victime se numără și tânărul împărat, dar și un mare număr de războinici, care îl urmează în moarte. O legendă relatează că sufletele acestora au rămas prizoniere în corpul crabilor, care sunt numeroși și astăzi în strâmtoarea Shimonoseki. Carapacea acestor crabi are un desen care amintește de măștile din teatrul clasic japonez, căci înfățișează un chip omenesc. Șeful clanului, Taira Munemori, care a preferat să scape cu fuga, a fost capturat în cele din urmă, fiind apoi executat de către dușmani.

Această bătălie, una dintre puținele lupte navale ale istoriei japoneze înainte de epoca modernă, pune capăt războiului Genpei, început în 1180, și consacră victoria definitivă a familiei Minamoto, condusă de Minamoto Yoshitsune (1159-1189), asupra familiei Taira. Ea marchează câștigarea supremației asupra țării, adjudecată prin luptă de membrii clanului Minamoto și preluată din mâinile celor din familia Taira.

Talentul militar dovedit de Yoshitsune nu este deloc străin de această victorie obținută de războinicii Minamoto. Acest șef de clan s-a remarcat rapid și a fost numit general la o vârstă tânără; ajungând la această demnitate, el a obținut apoi triumf după triumf, totul culminând cu victoria de la Ichi no Tani (1185). Japonia intră într-o nouă eră, una în care clanurile războinice își asigură dominația asupra țării, îndepărtând de la putere aristocrația imperială reunită la Kyōto în jurul împăratului. Departe de a fi rodul întâmplării, această mutație se prefigura de mai multă vreme în Japonia acelei epoci.

Jocuri de măști și ierarhizarea puterii la curtea imperială

Epoca Heian¹ (794-1185), care ia sfârșit în urma bătăliei din strâmtoarea Shimonoseki, s-a dovedit o perioadă atât de strălucitoare în istoria Japoniei, îndeosebi pe plan artistic și cultural, încât cu siguranță că numeroși dintre cei care trăiau la curtea imperială nu i-au presimțit sfârșitul, nefiind în măsură să intuiască trista prăbușire a edificiului intelectual pe care se sprijinea instituția curții. Slăbirea puterii imperiale, caracteristică sfârșitului acestei epoci, are mai multe cauze. Acest proces este mai întâi consecința unei centralizări extrem de complicate a puterii, care ajunge să se dividă în câteva facțiuni ce se concurează reciproc la curte, în palatul imperial din Kyōto, cunoscut pe atunci sub denumirea de Heian-kyō. De pe la sfârșitul veacului al VII-lea, împărații erau controlați de o puternică familie de regenți, clanul Fujiwara, care continua să își exercite influența asupra majorității prinților și din rândurile căreia erau alese aproape întotdeauna soțiile prinților moșteni-

¹ Denumirea acestei perioade este dată de numele capitalei nipone din acea vreme, Heiankyo sau Kyōto. Mutarea capitalei de la Heijō (sau Nara) la Kyōto i se datorează împăratului Kanmu. În anul 784 suveranul a decis construirea unui nou oraș imperial, astfel încât să elibereze autoritatea imperială de sub tutela clericilor buddhiști de la Nara. Inițial, locația aleasă a fost cea de la Nagaoka, dar ca urmare a unor dezaastre naturale, opțiunea finală s-a oprit asupra teritoriului dintre râurile Katsura și Kamo. Între 794 și 1868, Kyōto a fost capitala Japoniei, cu o întrerupere de doar jumătate de an. Heiankyo sau Kyōto a fost supranumită „capitala păcii și a liniștii”, cu toate că numai liniștită nu a fost viața acestui mare oraș, frecvent victimă a luptelor pentru putere, a asasinatelor și atacurilor bandelor rivale. Orașul s-a dovedit însă un excepțional centru al culturii și învățământului, precum și un important centru al industriei ușoare, breasla țesătorilor sud-coreeni având o mare tradiție. În secolul al IX-lea, capitala imperială număra aproximativ 100000 de locuitori, dintre care 10000 de aristocrați și demnitari, restul populației lucrând în servicii și în industria locală.

tori. În 884 a fost creat chiar și un titlu oficial, cel de *kanpaku* (Mare raportor), fiind astfel instituționalizată regența exercitată asupra unui împărat adult. În anul 891, împăratul Uda profită de decesul regentului Fujiwara Mototsune și încearcă să reducă omnipotența acestei familii importante. Suveranul alege să se sprijine pe familii nobile de rang secund și să lase vacant titlul de Mare raportor. Apoi, în 897, împăratul se retrage din viața politică și lasă tronul fiului său, Daigo (885-930), care la rândul lui prelungește această politică, nedesemnând niciun Mare raportor până la sfârșitul domniei sale. Dar împăratul Uda a continuat să-și exercite puterea prin intermediul fiului său.

De altfel, multiplicarea grupurilor și indivizilor care se luptau pentru puterea centrală are drept rezultat slăbirea accentuată a influenței pe care capitala o exercită asupra provinciilor. Această proliferare a agenților politici ce-și dispută puterea este factorul care permite apariția clanurilor militare provinciale, adeseori de origine nesigură. Și totuși se știe că acestea existau, cel puțin de la începutul perioadei Heian. Într-adevăr, între sfârșitul veacului al VIII-lea și începutul celui de-al IX-lea, împăratul Kanmu își extinde dominația asupra câmpiei centrale a insulei Honshū, cea mai mare dintre cele patru insule principale care compun arhipelagul nipon. Pe de altă parte, el încearcă să-și amplifice dominația spre nord, trimițând trupe care să elimine rezistența băștinașilor. Armata imperială întâmpină însă enorme dificultăți în fața populațiilor Nordului, foarte hotărâte să se opună puterii centrale. Cu acest prilej, împăratul recurge pentru prima oară la puternicele clanuri regionale, în fruntea cărora numește un militar pe care-l înzestrează cu un titlu instituit special pentru această ocazie, cel de *sei-i-tai-shōgūn* (Generalisim pacificator al barbarilor).